

Reizen in de tijd

Sylvia Debast

Terwijl ik deze rubriek schrijf, wordt het afscheid van onze gewaardeerde collega arts-microbioloog Maurice Wolfhagen voorbereid. Als een collega na 30 jaren Isala met pensioen gaat, is dat natuurlijk een gebeurtenis om uitgebreid bij stil te staan én achterom te kijken: een reis in de tijd. Met weemoed wordt gesproken over “toen”: over mensen die kwamen en gingen, oudbouw en nieuwbouw, bijzondere anekdotes, die éne bacterie die na intensief speurwerk gevonden werd, uitbraken die bedwongen werden en de vrolijke en verdrietige momenten die tijdens en buiten het werk gezamenlijk beleefd zijn. Deze herinneringen koesteren en bespiegelen is cruciaal, want zij vormen de basis van de saamhorigheid waarmee een laboratoriumteam zelfs de uitdagingen van een pandemie weet te doorstaan.

In 30 jaren is veel veranderd. De tijd van de bonte rij, API en andere testjes om een bacterie te determineren zijn passé. Het zegt tegenwoordig iets over je leeftijd wanneer je daar op de werkvloer tijdens een labronde naar verwijst als “maldi er niet uitkomt”, en menig jonge collega je met een veelzeggende blik aankijkt. Moleculaire technieken zijn gemeengoed geworden en natuurlijk heeft de komst daarvan veel vooruitgang gebracht. In korte tijd en met indrukwekkende specificiteit wordt een spectrum aan potentiële ziekteverwekkers uitgesloten en de boosdoener aangetoond. De keerzijde ervan is dat we alleen nog maar vinden waar we naar zoeken, en zoeken naar wat we denken te kunnen vinden. Hadden we ons ‘oude’ respiratoire PCR-panel de afgelopen periode op de monsters losgelaten, dan was er geen Covid-19-pandemie geweest. Dan waren we net als in 1918 overvallen door een ‘Chinese-griep-pandemie’, want daar wezen de symptomen immers op.

Reizen, zo liet het nieuws over Schiphol ons de afgelopen weekenden weer zien, zit mensen in het bloed. Je zou bijna denken dat de Covid-19-vaccinatie de reiskoofts heeft geboosterd. Met de coronamaatregelen nog maar nauwelijks achter ons, staan mensen in lange rijen om verre oorden te bezoeken voor vakanties, congressen, werk. Mensen houden zich niet aan grenzen, en infectieziekten evenmin. Ongetwijfeld zien we binnen niet al te lange tijd een volgende

grensoverschrijdende uitbraak. Dat men dit overigens na twee jaar coronabeperkingen niet wil horen, bleek wel na een van mijn presentaties hierover. Het leverde mij het predicaat ‘azijnpisser’ op. Ik heb mij daarvoor hartelijk bedankt. Azijn heeft immers een antimicrobiële werking en de bacterie waarmee het bereid wordt, *Acetobacter*, is in 1864 door een van onze beroemdste voorgangers Louis Pasteur ontdekt. Eervol dus.

Wie met het vliegtuig reist kent natuurlijk het *duty-free* magazine verscholen in de rugleuning van de stoel voor ons: daarin altijd een weergave van het indrukwekkende web van vliegroutes in de wereld. Als een spin in dit web bevindt zich de medische microbiologie; als een wachter die paraat staat als nieuwe (of oude) infectieziekten zich aandienen en de wereld over reizen. En om mijn zure titulatuur ook hier nog maar eens eer aan te doen: SARS-CoV-2 is vast niet de laatste invloedrijke medereiziger die we tegenkomen.

De reis van Covid-19 is recent (vooralsnog) afgesloten met het begin van een oorlog. Hoe vluchtig blijkt de verbondenheid die deze pandemie de wereld even bracht. De geschiedenis laat zien hoe groot de invloed van infectieziekten is. Maar ook hoe bepalend ontwikkelingen in de wereld zijn voor het ontstaan, de (re)introductie en verspreiding ervan (en vice versa). Oorlog is er een van. De komst van vluchtelingen brengt vergeten infectieziekten weer in beeld en leidt soms zelfs tot ernstige uitbraken. De actuele uitbraak van *Salmonella typhi* in een nabijegelegen asielzoekersopvang illustreert dit. Op zo’n moment leeft de ‘oude garde’ in het laboratorium op: protocollen worden afgestoft, kennis en kunde uit vervlogen tijden worden opgefist en doorgegeven. Dan zijn 30 jaren plots relatief en is een reis terug in de tijd zo gek nog niet.

De pen van deze *Transmissieroute* geef ik door aan Rocío Ramos Diaz.

Laboratorium voor Medische Microbiologie en Infectieziekten (LMMI) Isala, Zwolle, dr. S.B. Debast, arts-microbioloog. Correspondentieadres: dr. S.B. Debast (S.B.Debast@isala.nl).